

**R. P. Christophori Gillii, Ex Brigantio Lvsitaniæ, Societatis
Iesv, Et in Conimbricensi Academia S. Theologiae
Professoris; Commentationvm Theologicarvm De Sacra
Doctrina, Et Essentia atque vnitate ...**

Gil, Christovão

Coloniae Agrippinae, 1610

Veritas omnis creata pertinere potest ad obiectum secundarium
Theologiae. cap. 8.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82291](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82291)

ritiam sui limitatam, nō colligitur ex parte essentia esse finitudinem, quæ sit obiectum terminans notitiam; sat enim est, vt sit conditio, sub qua natura diuina obijciatur intelligibiliter intellectui creato.

X. Argumenta contrariæ sententiæ iam superius soluta sunt, referendo sententiam Toletani: sed breuiter ad primum responderetur, finitudinem virtutalem, hoc est, potentiam ex parte Dei, quatenus est obiectum intelligibile ad mouendū intellectum, vt finito modo attingat Deitatem, nequaquā repugnare cum infinitate Dei formali: quemadmodum neque cum omnipotentia pugnat finitudo virtualis, hoc est, potentia ad productionem huius, vel illius effectus infiniti. Ad secundum responderetur finitudinem virtutalem, quatenus est conditio subiecti Theologiæ, præcedere ex parte ipsius subiecti, nā prius est Deum posse finito modo mouere, ac determinare intellectum ad notitiam finitam citra comprehensionem, quā intellectum ferri in illud. Ad tertium dicendū, maiorem, si intelligatur de ratione formali, quæ attingitur, esse veram: hæc enim est, quæ satisfiat, vel non satisfiat appetitum potentia: falsam verò, si intelligatur de ratione formali concomitante, quoniam illa non attingitur, & ideo eius non est satiare: & ita de priore rectè concludit argumentum, non de posteriore.

XI. Ex dictis toto hoc capite colligitur responsio ad ea, quorum occasione hæc dicta sunt, nimirum rationē formalem, quæ subiecti Theologiæ diuinæ, beatæ, & reuelatæ per fidē, secundum esse quoad entitatem, & veritatē in essendo non differre, est enim eademmet vnica, atque indiuidua ratio formalis essentia diuinæ, prout est forma Dei substantialis: differre autē penes rationes concomitantes, quoniam, vt est ratio terminatiua subiecti Theologiæ diuinæ, sumitur sub intelligibilitate infinita, cui adæquatur actus scientiæ diuinæ: vt verò est ratio terminatiua Theologiæ, sumitur sub finitudine, hoc est, citra comprehensionē sub proportionata scibilitate in ordine ad virtutē finitā intellectus creati etiam eleuati: & quoad hoc, adhuc est multò maior limitatio Theologiæ viatorū, quorum agnitionē Apostolus comparatā beatæ vocat, ex parte: hæc verò limitatio essentialiter est penes modum, ac medium cognoscendi, de qua dicam, cū sermo incidet de ratione formali motiua: accidentaliter verò penes plures, vel pauciores veritates, nā status beatificus exigit, & habet agnitionē plurium veritatum, ac rationū formalium

diuinarum, quā status viatorum; hanc inter hos duos status differentiam indicauit Scotus, & Argentinas, vbi suprā.

Veritas omnis creata pertinere potest ad subiectum Secundarium Theologiæ.

CAPVT VIII.

Explicato subiecto primario, & eius ratione formali, quæ, dicendum est de secundario. Id verò duobus modis accipi potest: primum quidem pro quouis subiecto, de quo demonstratur aliquid in scientia habente distinctionem, saltem virtutalem à primo subiecto: qua ratione species ipsæ, ac partes subiecti vniuersalis, quod primò scientia respicit, dicuntur pertinere ad subiectum secundarium. Altero modo dicitur subiectū res extranea primo subiecto, habens tamen attributionem ad ipsum: quomodo se habent in medicina herbæ, & alia medicamenta, quæ nō pertinent ad rationem formalem corporis sani, illam integrando, aut participando; sed habent attributionem ad ipsum tamquā ad causam finalem. Et quidē si priore modo loquamur omnia illa, quæ virtute saltē distinguuntur à Deo, quatenus intelligitur cōstitutus formaliter per essentiam diuinam, de quibus aliquid ex reuelatis ostēditur, pertinent ad secundarium subiectum, vt pertinent ipsæ quoque personæ diuinæ, vt docet Ocham. q. 9. prologi, lit. BB. & Gabriel lit. H. Verum prior hic modus nō est adeò frequenter vsurpatus, nec ita idoneus: quidquid enim modo aliquo formaliter participat rationem formalem, quæ, primi subiecti, ad ipsum, nō ad secundarium pertinet: personæ autē diuinæ formaliter includunt Deitatem, quæ est ratio formalis primi subiecti, ideoque propriè loquendo non pertinent ad secundarium, vt ex instituto ostendam lib. 3. in materia visionis beatæ. Quare veritates omnes reuelatæ, vel per reuelationē deductæ, de Deo secundum se, de tribus personis, ac de verbo incarnato pertinent ad subiectū primarium, quia in omnibus subiicitur Deus, vel immediatè per se, vel in persona diuina. Ex cæteris verò rebus, quæ Deum formaliter non includunt, nulla pertinet ad primarium. An verò, & quomodo pertineat ad secundarium, deinceps agendum est.

Nihil autem creatum pertinere ad subiectū secundarium, suadetur primò; quoniam res creatæ pertinent ad proprias, ac peculiare scientias: quare non spectant ad subiectū Theologiæ. Consequentia patet.

I.

II.

Nihil esse creatū quod ad subiectum Theologiæ pertineat, quomodo probetur.

quoniam Theologia est sapientia, ac scientia maximè nobilis, & vniuersalis, cui creatæ omnes subordinantur: quemadmodum ergo metaphysica, quia inter naturales est maximè excellens, atque vniuersalis, non descendit ad consideranda subiecta particularium scientiarum, ita Theologia ob eandem causam debet à creatarum rerum consideratione abstinere. Et confirmatur, quoniam fides, ac Theologia collatæ sunt hominibus, ad supplendum defectum luminis naturalis improporionati perscrutandis rebus diuinis: ideoque extendi non debent ad naturalia: quibus agnoscendis sat est naturale lumen intellectus. Secundò si res aliqua creata ad Theologiam pertinet, eadè ratione omnes pertinebunt; non enim res vlla creata de se est magis improporionata, vt sit obiectum veritatis Theologiæ, quàm alia: non solum autem omnes creatæ, sed etiam creabiles, atque adeò nõ minùs se extendet habitus scientiæ Theologiæ, quàm ipsa scientia diuina: quod absurdum est. Sequela maioris ostenditur, quandoquidem res omnis creata habet attributionem ad Deum: omnis potest inferuire ad eius agnitionem habendam; omnis potest cadere sub reuelationem: quæ sunt conditiones requisitæ, vt aliquid pertineat ad Theologiam. Terriò denique omnia, quæ de rebus creatis à Theologo sciri possunt, sunt singularia, & contingentia: quorum consideratio per se ad scientiam minimè pertinet, atque adeò neque ad Theologiam: antecedens quoad priorem partem probatur, nam scientia non extenditur ad vllas alias veritates, quàm ad eas, quæ ex proprijs eius principijs deducuntur: at veritates reuelatæ, quæ sunt principia Theologiæ, versantur circa singularia, & contingentia per modum hystoriæ, igitur etiam conclusiones Theologiæ de subiectis creatis, non, nisi circa subiecta singularia, & contingentia versantur.

III.
Res creatæ
quomodo ad
secundarium
Theologiæ
subiectum
pertineant.

Dico primùm. Res creatæ pertinent ad subiectum secundarium Theologiæ. Ita sentiunt cõmuniter Doctores neque est opus singulos referre. Fundamentum est, quoniam nõ necessariò requiritur, vt id, quod ad subiectum secundarium pertinet, formaliter includat rationem primarij: sed vt ad ipsum habeat attributionem in ordine ad eandem rationem formalem, ac finem scientiæ: res autè creatæ, quamuis nõ includant formaliter Deitatem, habent tamen attributionem ad ipsam, & inferuire possunt augendæ illius cognitioni, aut promouendæ pietati erga Deum, qui sunt duo fines Theologiæ: possunt ergo ad eandem perti-

nere. Deinde Theologia ad ea omnia se extendit, quæ ex principijs reuelatis colligi possunt: ex ijs autè eruuntur conclusiones veræ nõ solum de Deo, sed etiam de creaturis: quare de his quoque tamquàm de subiecto secundariò Theologia disputat. Nec verò ad hoc est opus multis rationibus; sufficit enim si per singulas Theologiæ partes discurremus; pleræque agunt de actibus humanis, de virtutibus, ac vitijs, de iustificatione, ac sacramentis, quæ omnia sunt res creatæ. Neque prædicata, quæ in singulis Theologiæ partib⁹ de creaturis ostenduntur, possunt cõmodè referri in Deum, tamquam in subiectum prædicationis, cui forma inest, sed solum tamquàm in subiectum attributionis, in ordine ad quod Theologia de ipsis quoque creaturis aliquid ostendit.

Dico secundùm. Non omnes res creatæ pertinent ad subiectum Theologiæ. Probat ex Scoto q. 3. prologi principali, verus finem, quoniam non plus extenditur, quàm fides, fides autem, vt constat ex Apostolo ad Hebræos 11. *Est argumentum non apparentium*, atque adeò obiecta scientiarum naturalium, quatenus substant euidenti scientiæ, nequeunt ad Theologiam pertinere. Præterea, quæ nõ habent vtilitatē per se ad verā pietatem, & ideo à Deo reuelata non sunt, ab eodem subiecto excluduntur. Quod fusè prosequitur Ægydius in 2. d. 1. p. 1. q. 1. art. 3. & Henr. in sum. art. 19. q. 2. & probat ex D. Ambrosij, & Augustini sententia. Nā Ambr. in Hexameron de rebus naturalibus, & eorū notitia loquens: *Quæ, inquit, quia altiora sunt à nostro studio, & à diuina lectionis serie, his, qui foris sunt, relinquantur: quid mihi, quærere quæ sit mensura circuitus terræ? libenter fateor me nescire, quod scire nihil proderit: Certe Moyses eruditus in omni scientia Ægyptiorum, sed spiritum Dei accepit, quasi minister Dei inanem illam, & usurpatoria philosophia doctrinā veritatis ratione post habuit, & ea descripsit, quæ nostra fidei accommoda iudicauit.*

Quibus verbis satis indicat non pertinere ad Theologum eorū scientiam consecrari. Porro D. Aug. lib. 14. de Trinitate c. 1. definiens materiam Theologiæ in tota sua latitudine, *Disputat, inquit, non vtiq, quidquid sciri in rebus humanis, vbi plurimum superuacua vanitatis, & noxia curiositatis huic scientia tribuens, sed illud tantummodo, quo fides saluberrima, quæ ad verā beatitudinem ducit, nutritur, defenditur, ac roboratur.* & lib. 5. de Genesi dicens quæri solitum, quæ figura cœli, secundum sacras literas credenda sit; deinde paulisper digressus ad reprehendendā inanem illorū curiositatem, qui superuacaneis quæstionibus occupantur, respondet: *Quia*

de fide

IV.

Scot.

Ad Hebr. 11.

Ægyd.

Henric.

Ambros.

Augustin.

de fide agitur scriptura, breuiter dicendum est de figura cæli hoc sensisse auctores nostros, quod veritas habet: sed spiritum Dei, qui per eos loquebatur, noluisse ista docere homines nulli salutis futura. Et ob eam causam Apostoli; quos Magn. Dionysius Theologorum apices appellat, harum rerum notionem nequaquam tradebant; quia aliena erat ab instituto, ac subiecto veræ Theologiæ. Cum verò aliqua ad secundarium Theologiæ subiectum pertineant, alia verò non, oportet notam apponere, qua discerni possint; ex differentia quidē Henrici, vbi supra, subiectum secundarium Theologiæ ita potest describi: est quod habet aliquam attributionem ad Deum, secundum rationem, qua consideratur, vt subiectum Theologiæ: qua descriptione duæ continentur partes, altera exigit attributionem ad Deum, altera modum eius explicat. Et quoad primam nulla est dissentio, omnes enim illā exigunt, ita D. Thom. I. p. q. 1. art. 3. ad 1. & ceteri communiter. Porro attributio est duplex, materialis, & formalis: materialis, quatenus res vna secundum propriam entitatem habet attributionem ad alteram entitatem consideratam. Et hac ratione nō est vlla creatura, quæ nō referatur in Deum tamquam ad causam finalem, efficientem, & exemplarem. Verum hæc attributio supponitur quidem ad rationem subiecti secundarij, sed sola non sufficit: nam cum omnes creaturæ habeant attributionem ad Deum, nō omnes tamen pertinent ad scientiam metaphysicam, cuius principale obiectum est Deus, quia nō omnes referuntur ad ipsum secundum rationem, qua consideratur à metaphysico; requiritur itaque altera attributio formalis. Hæc autem respicit subiectum sub eadē ratione, qua est subiectum eius scientiæ: hoc est, sub eadē abstractione propter idem motiuum, & sub ijs omnibus rationibus formalibus obiectiuis, ex quibus resultat particularis modus sciendi illius habitus. Et ob hanc causam quantitas, quamuis in se ipsa habeat attributionem ad corpus substantiale, tamen sub abstractione à materia sensibili, non pertinet ad philosophiam naturalem, quæ nō considerat subiectum suum primum sub ea abstractione.

VI. His positis dico tertium. Ad secundarium subiectum Theologiæ pertinent omnes, ac solæ creaturæ, de quibus ex principijs reuelatis veritas aliqua cōplexa ostendi potest. Hæc traditur à Bonauentura, q. 1. prologi ad 2. & Henrico vbi supra, Scot. q. 3. prologi. §. *Sed dubium*, cum Scottis ibidem, Bassol. q. 4. art. 3. §. *De Theo-*

Gillij commentheol.

logia verò, Bachon. q. 3. art. 4. in art. 2. & 3. *Bachon.* annexis, & est omnium asserentium diuinam reuelationem esse rationem formalem obiecti Theologiæ, quos referam, c. 10. & principia Theologiæ esse articulos fidei, quos citaui tract. 2. c. 4. Fundamentum est: Quia ea sola pertinent ad obiectum secundarium alicuius scientiæ, quæ habent attributionem ad primum sub ea ratione, qua est subiectum primum: ad Deum autem, prout est subiectum Theologiæ, attributionem habent omnes, ac solæ creaturæ, de quibus concludi aliquid potest ex reuelatis: ergo illæ omnes, ac solæ pertinent ad obiectum secundarium Theologiæ. Assumptio declaratur: nam, vt rectè deducit Henr. vbi supra, Deus tribus modis agnoscitur à creatura rationali: nimirum cognitione naturali acquirita ex creaturis, cognitione beata per infusionem luminis gloriæ, cognitione media in ænigmate per fidem, vel ex fide habita. Primò modo cognoscitur per scientias naturales, à quouis viatore fidei, vel infidei: secundò à solis beatis: tertio à fidelibus in via: & sub hoc modo est subiectum Theologiæ: atque adeo omnes, ac solæ res creatæ, quæ habent attributionem ad Deum tertio modo consideratum pertinent ad secundarium subiectum Theologiæ viatorum. Porro attributio materialis ad tres modos reuocatur: nā creaturæ omnes habent attributionem ad Deum, vel tamquā ab eo existentes per creationem, vel per eum subsistentes per gubernationem, vel ad ipsum ordinatæ per electorum glorificationem: formalis autem consistit in eo, vt omnes sint scibiles per inspirationem diuinam, quæ est ratio motiua assensus Theologici. Porro de his loqui possumus, vel secundum actum, vel secundum habitum ac potentiam: si de potentia loquamur, nulla omnino res est, quæ ad subiectum Theologiæ secundarium non pertineat: omnes enim reuelari à Deo possunt, atque adeo esse subiectum prædicationis in aliqua conclusionem deducta ex reuelatis per discursum Theologicum, vt rectè notat Hispalensis, *Hispalens.* q. 3. prologi, art. 4. ad 3. contra 4. conclusionem. Et in hoc sensu S. Thom. I. p. q. 1. art. 3. in c. & ad 2. dicit omnia diuinitus reuelabilia communicare in ratione formali huius scientiæ: si verò sermo sit de ijs, quæ actu pertinent, sunt ea sola, quæ à Deo in hoc rerum ordine reuelata sunt.

Hæc dixerim absolute loquendo. Nam discursus procedens ex reuelatis non, nisi ad Theologiam pertinet: atque adeo omnia illa, de quibus aliquid probari potest ex

VII.

principio

principio reuelato, ad secundarium saltem Theologiæ subiectū pertinent, cuiuscumque generis, ac rationis illa sint. Caterum quamuis omnia à Deo reuelata ad fidē pertineant; tamen à D. Thoma in 3. d. 24. q. 1. ar. 2. quæstiuncula 2. Henrico in sum. art. 19. q. 2. ad 2. argumentum ex secundo loco positum, Scot. q. 3. prologi. §. *Ex dictis patet*, & alijs doctoribus quedam per se dicuntur ad fidem pertinere: nimirum ea, quæ sunt ordinis supranaturalis, ac diuini: neque possunt naturali ductu rationis inuestigari: alia verò quodammodo per accidens in subsidium eorum, qui nequeunt breuiter, & sine errore diuina etiam naturaliter agnoscibilia perdiscere: ita etiam ad Theologiæ subiectum secundarium per se pertinent eæ creaturæ, quæ sunt ordinis supernaturalis: quodammodo verò per accidens ceteræ omnes, de quibus aliquid per reuelationem cognosci potest, quod rectè docet Alenf. 1. p. q. 1. membro 3. ad 1. & 2. Fundamentum est, quoniam finis Theologiæ est notitia Dei non quomodocumque, sed præcipuè quatenus est auctor gratiæ, ac rerum ordinis supernaturalis: nā cognitio eius, quatenus est principium ac finis naturæ ad scientias naturalis pertinet: ergo illæ creaturæ per se propriè spectant ad secundarium Theologiæ subiectum, quæ habent attributionem ad Deum, & conducere possunt ad acquirendam notitiam supernaturalem ipsius: hæc verò sunt res ordinis supernaturalis, atque diuini. Huius generis est vnio hypostatica, iustificatio, sacramenta, glorificatio, & similia, quorum cognitio ad nullam scientiam naturalem spectat: & ideo per se subiiciuntur contemplationi Theologiæ, secundariò tamen. Reliqua verò, quæ intra naturæ terminos continentur, & per se sciri possunt inuentione, aut studio naturali, ex accidente cadent in considerationem Theologiæ, sicut & in fidem. Verum quoad hæc, vñus est Spiritus diuinus delectu, non omnia absque discrimine reuelans, & consequenter Theologico discursui subiiciens: sed ea solum, in quib⁹ est aliqua ratio congruentiæ, & vtilitatis ad vtrumque Theologiæ finem: & ob hanc causam nō omnia, quæ ad naturales scientias pertinent, sunt reuelata, quia ad notitiam supernaturalem Dei, vel pietatem per se non conducunt: neque continent fundamenta ad fidei veritatem; hæc enim tametsi naturalia, ob necessitatem reuelata sunt. Ex dictis colligitur Theologiam suo modo esse vniuersalissimam, & communissimam omnium scientiarum, non quidem ratione obiecti

primarij, quod est maximè singulare, sed secundarij, quod latissimè patet. Ita docent Ægydius in 1. p. prologi, q. 2. §. *His visis*, Henr. in sum. art. 7. q. 3. Richard. q. 5. prologi ad 4. Aureol. q. vlt. art. 4. propositione 4. & Argentin. q. 2. art. 2. ad 1. An vero Theologia sit dicenda simpliciter scientia vniuersalis & communis, non conuenit inter doctores: affirmant Henr. Richard. & Aureol. negant Albert. tract. 1. sum. q. 3. m. 4. & Ægydius citat. quia non agit per se primo de ente, quod est vniuersale respectu omnium; à primario autem obiecto debet assumi ratio scientiæ. Hæc quæstio est de nomine, placet tamen ratio Alberti, & Ægydij.

Primi argumenti fundamentum est falsum: namque res creatæ ordinis supernaturalis ad nullam aliam scientiam pertinent: deinde licet consideratio earum, quæ sunt ordinis naturalis, sit propria scientiarum naturalium, non proinde excluduntur à subiecto Theologiæ, si induant propriam rationem formalem eius: nec vero inusitatum est rem eandem sub diuersis rationibus ad diuersos habitus reduci. Ad probationem consequentiæ respondetur duobus modis, scientiam esse superiorem, atque communem ratione proprii subiecti, nempe communitate vniuersalitatis, vel causalitatis: & eam, quæ priore modo communis est, non descendere ad particularia, quia non cadunt sub communi illa abstractione: qua de causa metaphysica, quæ est de ente in communi sub abstractione ab omni materia, non agit de speciebus particularibus, quæ non substantiæ eiusmodi abstractioni, quales sunt omnes species corporis. Ex quo patet non propterea ab earum consideratione abstinere, quia particulares sunt: nam si hæc esset ratio, non ageret etiam de substantijs separatis, quæ sub communi illo subiecto continentur; sed quia carent propria ratione formali, sub qua metaphysica contemplatur sua obiecta. Porro scientia de subiecto vniuersali in causando descendere potest ad effectus talis causæ, & substantent propriæ rationi formali ipsius, vt verè substant creaturæ, de quibus ostendi possunt aliquæ veritates ex principijs reuelatis, & hoc est, quod D. Thom. 1. p. quæst. 1. art. 3. ad 2. docet ea, quæ in diuersis scientijs tractantur, posse sacram doctrinam considerare sub vna ratione, quatenus nimirum sunt diuinitus reuelabilia: quemadmodum etiam non abhorret à prima philosophia, inferiores species contemplari secundum

VIII.

S. Thom.

cundum rationem communem. Ad confirmationem patet solum ex dictis: nam etiam ex creaturis aliquæ sunt ordinis supernaturalis, ad quarum notitiam acquirendam non est satis lumen naturæ; reliquæ vero reuelatæ sunt in subdium naturæ, ut facilius Deus cognosci queat; ex hac parte etiam ad Theologiam pertinent. At secundum patet solutio ex dictis: non enim est absurdum res omnes creatas, & creabiles singularem sumptas posse ad fidem, & Theologiam pertinere, si mediata, vel immediate reuelentur; quamuis per se solum pertineant, quæ sunt ordinis diuini: ex accidente, quæ sunt ordinis naturalis modo explicato. Ex hoc autem non sequitur æquè patere fidem, ac scientiam Dei; nam hæc actu adæquato percipit omne scibile: at fides & Theologia nequaquam, ut cap. 7. explicatum est.

IX. *alenf.* Materiam tertij argumenti fusè tractat Alensis, l. p. quæst. i. m. i. ad i. & 2. Vbi conatur ostendere omnia, de quibus sacra Scriptura loquitur, vel Theologia disputat, habere rationem aliquam vniuersalitatis, assignat autem quatuor eius modos: alia namque sunt vniuersalia in prædicando, alia in significando, alia in exemplando, alia denique in causando. Vniuersale in prædicando notum est: in significando sunt voces, ac signa hieroglyphica, quæ ad vniuersalem significationem instituta fuerunt: in exemplando, ut Idea, siue typus domus fabricandæ, ad cuius exemplar plures ædificari possunt: in causando, ut Deus. Et quidem Deum, qui est primum subiectum, habere posteriores duos modos vniuersalitatis, conspicuum est: essentia quippe diuina est primum exemplar, & causa prima finalis, atque efficiens rerum omnium. Ex creatis vero quædam sunt vniuersalia in prædicando, maximè quæ ad mores spectant: ut videre est in quibusdam sententijs vniuersalibus: *Initium sapientiæ timor Domini. Psalm. 110. Finis præcepti charitas. i. ad Timoth. i. quædam in exemplando, ut sunt historiæ sanctorum virorum, quæ referuntur ad commune exemplum, ut patet ex illo Iacobi, cap. vlt. suæ canonicæ: Exemplum accipite fratres exitus mali, laboris & patientiæ, prophetas: denique sacramenta sunt vniuersalia in significando simul, & causando: Quæ solutio idonea est; sed supponit ad rationem subiecti non esse necessariam vniuersalitatem in prædicando: quæ suppositio vera est, quando subiectum primum eius est naturæ, ut se-*

cundum propriam rationem singularem habeat proprietates de ipso solo demonstrabiles, ut habet Deus: non verò quando ijs caret, ut se res habet in creaturis. Hoc posito, respondeo simpliciter non requiri, ut secundaria subiecta Theologiæ habeant in se ipsis vniuersalitatem: sed sat est, ut habeant habitudinem ad Deum, & subsistent reuelationi. Nam, quia non per se, sed per habitudinem ad illum considerantur, satis est, ut ex ipsis haberi possit aliqua notitia Dei: quamuis alioquin nullam haberent vniuersalitatem ex quatuor illis numeratis, communiter tamen habent.

Subiectum Theologiæ adæquatum est ens diuinum, sub ratione analogiæ per attributionem.

CAPVT IX.

ADæquatum subiectum ex primo, & secundo coalescit. Verum in eo ipso considerari possunt ea, ex quibus quasi materialiter coalescit, & ratio communis, sub qua confluunt in vnum. Nam quidquid vnum est, sub aliqua ratione vnitatis tale est: porro ratio subiecti, ut ex superioribus constat, est multiplex; *qua, propter quam, & sub qua:* duæ posteriores sunt eadem in omnibus, quæ veniunt in considerationem Theologicam, ut infra dicam: nunc agendum de propria ratione formali subiecti adæquati, utrum nimirum sit, & quænam sit: itaque duo disquirenda sunt in primis, quæ sit latitudo subiecti adæquati quoad materialia: deinde quæ sit ratio formalis vnica, sub qua res diuersorum generum habeant vnitatem subiecti adæquati.

Quod attinet ad primum; subiecti adæquati, ut ait D. Bonauent. quæst. i. prologi, duo sunt genera: alterum per modum inclusionis partium in toto, quod est proprium totius integralis: alterum per modum extensionis, siue inclusionis in partibus, qui est modus totius vniuersalis. Priore modo censet idem Bonauent. Christum esse subiectum adæquatum Theologiæ: posteriore res, & signa. Fundamentum aliud non proponit, quam quia Christus comprehendit diuinam, humanamque naturam, siue creatam, & incretam, caput, & membra: quoniam

I.

II.

Bonauent.